

Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
gunilla.blomquist@regeringskansliet.se

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ ”AGENDA 2030 OCH SVERIGE: VÄRLDENS UTMANING – VÄRLDENS MÖJLIGHET” (SOU 2019:13)

Jämställdhetsmyndighetens sammanfattande kommentarer

Betänkandet utgör ett viktigt kunskapsunderlag om Agenda 2030.

Jämställdhetsmyndigheten vill i detta sammanhang särskilt framhålla kapitel 3 Agenda 2030 och hållbar utveckling.

Genom betänkandets förslag och bedömningar fördelas ansvar för genomförandet av Agenda 2030 på olika aktörer i samhället.

Jämställdhetsmyndigheten har valt att svara på de delar som berör dels den egna verksamheten specifikt dels de delar som avser myndigheters verksamhet generellt.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i dessa delar i allt väsentligt i delegationens förslag och bedömningar men har vissa synpunkter på hur förslagen ska realiseras.

- Jämställdhetsmyndigheten ställer sig bakom förslaget om att tillsätta en kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt.
- Jämställdhetsmyndigheten delar bedömningen att *regeringen bör tydliggöra att myndigheterna ska verka för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling genom att detta anges i 6 § myndighetsförordningen (2007:515)*. Avseende förordning om ändring i

Myndighetsförordning (2007:515) förordar Jämställdhetsmyndigheten således delegationens huvudförslag.

- Jämställdhetsmyndigheten välkomnar delegationens slutsatser att använda och stärka kapaciteten i de ordinarie processerna men vill framhålla behovet av utökade resurser för myndigheter för att säkerställa att genomförandet av Agendan ska kunna vara ändamålsenligt. Det gäller såväl i stöd- och samordningshänseende som tvärvetenskaplig kompetens och specialistkompetens.
- Jämställdhetsmyndigheten delar bedömningen om att *regeringen bör stärka sin kapacitet att möta behovet av samordnad styrning i genomförandet av Agenda 2030* samt att *regeringen bör systematiskt integrera kunskap om Agenda 2030 i utbildningar för myndighetsledning och anställda i Regeringskansliet*.
- Jämställdhetsmyndigheten delar bedömningen att den statliga bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer är en viktig del i genomförandet av Agenda 2030. För att nå ändamålsenlig effekt behövs ett systematiskt och strategiskt arbete med bidragsgivningen.
- Jämställdhetsmyndigheten ställer sig bakom uppfattningen att Sverige fortsatt bör vara pådrivande i EU och i internationella organ inklusive finansieringsinstitutioner för ett ambitiöst globalt genomförande och betonar särskilt vikten att försvara och främja ett rättighetsperspektiv och jämställdhet där Sveriges uttalade ambitioner och riksdagsbundna mål i vissa fall är mer ambitiösa än Agendans delmål.

Inledande synpunkter

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar utredningen och gör bedömningen att förslagen, i enlighet med delegationens uppdrag, kan bidra till att genomföra agendan så effektivt som möjligt.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i betänkandets uppfattning att det är angeläget att tydliggöra ansvaret för hållbar utveckling i de ordinarie

processerna i statsförvaltningen. Att genomförandet förordas ske inom ramen för ordinarie processer möjliggör också inkludering av olika samhällsaktörer i arbetet. Jämställdhetsmyndigheten har goda erfarenheter av ett sådant angreppssätt utifrån egna erfarenheter i arbetet med att bidra till att de jämställdhetspolitiska målen skall kunna uppnås.

Betoningen på ett inkluderande samarbete och partnerskap mellan olika aktörer som förutsättningar för ett lyckat genomförande är positivt utifrån Jämställdhetsmyndighetens perspektiv och erfarenheter.

Synpunkter enligt betänkandets disposition

1. Författningsförslag

I betänkandet lämnas två författningsförslag. Dessa tar sikte på att stärka förutsättningarna i de ordinarie processerna i riksdagens och regeringens arbete. Förslagen redovisas i förordningen om ändring i Kommittéförordning (1998:1474) och förordningen om ändring i Myndighetsförordning (2007:515).

Förslagen utgår från att begreppet hållbar utveckling i den betydelsen att det omfattar miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensioner till skillnad mot den snäva som enbart fokuserar på den miljömässiga dimensionen.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i att den breda innebörden är att föredra av skälet att den ökar möjligheterna att nå Agendans mål.

Förordning om ändring i Myndighetsförordning (2007:515)

Myndighetsförordningen utgör en viktig del av den statliga styrningen. Den syftar till en stabil och tydlig styrning med formkrav på roller, ansvar och organisation. Jämställdhetsmyndigheten anser inte att det finns en motsättning med de ansvar som Jämställdhetsmyndigheten har för de uppdrag som sammanfaller inom myndighetens ordinarie uppdrag och det tänkta tillägget. Med detta som utgångspunkt är det Jämställdhetsmyndigheten uppfattning att Myndighetsförordningen är mest

lämplig och ändamålsenlig för att reglera ett tillägg om myndigheters ansvar för hållbar utveckling. I andra hand förordar Jämställdhetsmyndigheten att tillägget görs i varje enskild myndighets instruktion. Dock bedöms en sådan reglering, vilket också framförs i betänkandet, som en arbetsam och kostsam väg. Jämställdhetsmyndigheten bedömer att en parallell förordning med specialreglering om statliga myndigheters roll och ansvar för hållbar utveckling är mindre lämplig. Skälet är att parallella regleringar för i grunden samma uppdrag och samma myndighet kan försvåra den integrering av ansvaret som tillägget är avsett att förtydliga. Därutöver bedömer Jämställdhetsmyndigheten precis som betänkandet att risken för tolkningsproblem är större i en särskild förordning eftersom hållbar utveckling med en sådan konstruktion rycks från sitt kontextuella sammanhang. Med hänsyn till detta avstyrker Jämställdhetsmyndigheten detta förslag.

Förordning om ändring i Kommittéförordning (1998:1474)

Avseende förslaget om ändring genom ett tillägg i kommittéförordningen instämmer Jämställdhetsmyndigheten i att det är angeläget att tydliggöra uppgiften att analysera hållbar utveckling i statliga kommittéer.

4. Sveriges åtagande kräver handling

Förstärka kapaciteten i ordinarie processer

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar delegationens slutsatser att använda och stärka kapaciteten i de ordinarie processerna och att myndigheterna måste ”ges goda förutsättningar inom ramen för sina respektive verksamheter att på ett effektivt och konstruktivt sätt kunna arbeta med och på bästa sätt bidra till genomförandet av agendan”.

Betänkandet tar dock inte upp resursfrågan hos myndigheter som ska genomföra uppdraget. Jämställdhetsmyndigheten vill därför framhålla vikten av utökade resurser för att säkerställa att genomförandet ska kunna

vara ändamålsenligt. Det gäller såväl i stöd- och samordningshänseende som tvärvetenskaplig kompetens och specialistkompetens. För Jämställdhetsmyndighetens del gäller detta såväl inom myndighetens arbete inom analys och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen, den nationella strategin att förebygga mäns våld mot kvinnor, med det internationella expertstödet, som i stöd och samordningsarbetet och jämställdhetsintegrering samt uppdraget med statsbidrag.

5. Riksdagen beslutar om mål och ramar

Jämställdhetsmyndigheten ställer sig bakom betänkandets förslag om en bilaga i budgetpropositionen från och med år 2022 som består av en nulägesanalys och en samlad redovisning av arbetet med Agenda 2030. Jämställdhetsmyndigheten ställer sig bakom att Ekonomistyrningsverket i samråd med Statistiska centralbyrån och berörda myndigheter kan ansvara för detta uppdrag.

6. En kommitté för förslag och uppföljning

I betänkandet föreslås att regeringen bör tillsätta en kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt.

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker delegationens förslag. En kommitté med god analyskapacitet och med uppdrag att lämna förslag som driver genomförandet är en viktig och nödvändig del av det stöd som myndigheterna bedöms behöva i detta arbete.

7. Stärkta förutsättningar i staten

Ansvar för hållbar utveckling i myndighetsförordningen

I betänkandet föreslås att regeringen bör tydliggöra att myndigheterna ska verka för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Ansvaret fastslås i 6 § myndighetsförordningen

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i bedömningen att myndigheter tilldelas detta ansvar. Samtidigt vill Jämställdhetsmyndigheten framhålla att ansvaret är förenat med stora utmaningar på grund av att arbete för hållbarhet är komplext. Myndigheters arbete i detta avseende kommer innebära stora utmaningar. Myndigheter ställs inför uppgiften att bedöma områdets komplexitet och vilka resurser som behövs för att genomföra uppdraget. Det gäller såväl att bedöma befintliga resurser som behov av nya resurser.

Att som det i betänkandet uttrycks i varje del av verksamheten ta ansvar för en hållbar utveckling, skaffa underlag för att kunna göra en fullvärdig bedömning, välja det alternativet som mest sannolikt gynnar en hållbar utveckling, kunna hantera eventuella målkonflikter och tillvarata synergier mellan mål- och politikområden samt bedöma den samlade effekten myndigheternas verksamhet får för hållbarheten ter sig som en uppgift som inte utan tydliga riktlinjer, stöd och riktade resurser låter sig göras inom ramen för ordinarie processer. Myndigheterna kommer att behöva såväl stöd i form av tydliga riktlinjer som utbildningsinsatser och andra resurser. Jämställdhetsmyndigheten anser att detta är nödvändigt för att arbetet med Agenda 2030 ska få det genomslag som är tänkt.

Stärkt samordningskapacitet för genomförandet av Agenda 2030

I betänkandet föreslås att regeringen bör stärka sin kapacitet att möta behovet av samordnad styrning i genomförandet av Agenda 2030.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i förslaget och bedömer att det är en förutsättning för myndigheters arbete med att integrera Agenda 2030-

perspektivet i sina verksamheter. Vikten av detta betonas också i den dialog som förts mellan delegationen och myndigheter. Där nämns att regeringen ska vara tydlig med vad ansvaret innebär och vilka prioriteringar som myndigheter ska göra. Agenda 2030 som helhet och dess komplexitet faller inom ramen för en sådan beskrivning. Tydlighet, men också resurser och stöd kommer att behövas i stora delar av myndigheters arbete med att integrera ett Agenda 2030-perspektiv.

Stärkt kunskap i statsförvaltningen

Betänkandet föreslår att regeringen systematiskt bör integrera kunskap om Agenda 2030 i utbildningar för myndighetsledningar och anställda i Regeringskansliet.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i delegationens bedömning och ser det som en förutsättning för myndigheternas möjligheter att integrera Agenda 2030-perspektivet i sina verksamheter. Jämställdhetsmyndigheten gör dock bedömningen att preciseringar och förtydligande krävs om myndigheters föreslagna ansvar att på egen hand utbilda sina anställda.

Myndigheterna uppmanas att samverka när det leder till fördelar för staten både utifrån ekonomiska och innehållsmässiga perspektiv. Sådana fördelar kan sannolikt finnas vad gäller utbildning av egna anställda. Olika myndigheters verksamhet och uppdrag skiljer sig åt och därmed också förutsättningarna för hur ett hållbarhetsperspektiv kan integreras i verksamheten. Det krävs därför också inte minst utifrån ett innehållsmässigt perspektiv stöd och styrning av dessa utbildningar utifrån olika myndigheters förutsättningar och behov. Detta för att Agenda 2030-arbetet skall kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

10. Forum för dialog

Jämställdhetsmyndigheten ställer sig bakom att förslaget att regeringen bör arrangera ett nationellt Agenda 2030-forum med tanke på att Sverige ska

lämna en fördjupad nationell rapport om genomförandet av Agenda 2030 till FN:s högnivåmöte för hållbar utveckling (HLPF). Skälet är att ett forum antas skapa en bred och djup förankring hos de aktörer som ska verka för agendans genomförande.

13. Civila samhällets roll i genomförandet

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att pröva statsbidrag till organisationer inom det civila samhället. Bidragsgivningen sker enligt två förordningar där den ena syftar till att stärka arbetet med kvinnors organisering och det andra till jämställdhetsprojekt.

Bidragsgivningen är en viktig del i myndighetens arbete att nå de jämställdhetspolitiska målen. För att få avsedd effekt behövs ett systematiskt och strategiskt arbete med bidragsgivningen. Jämställdhetsmyndigheten har därför våren 2019 påbörjat ett sådant arbete. Detta är en viktig förutsättning för att statsbidragen skall kunna bidra till Agenda 2030.

14. Den värld agendan verkar i och Sveriges aktiva bidrag

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i betänkandets uppfattning att Sverige fortsatt bör vara pådrivande för ett ambitiöst globalt genomförande både i EU och internationella organ, inklusive de internationella finansieringsinstitutionerna men även i det regionala och sub-regionala samarbetet i närområdet.

Såsom även tydliggörs i betänkandet har resultaten från FN:s tidigare konferenser och toppmöten lagt en grund för hållbar utveckling och bidragit till att forma agendan. Flera av agendans mål och delmål relaterade till jämställdhet och kvinnor och flickors egenmakt liksom de som är integrerade i de övriga hållbarhetsmålen bygger på ramverk och konventioner på ett sätt som är behjälpligt för det fortsatta arbetet inom jämställdhetsområdet såväl internationellt som nationellt. Samtidigt ligger Sverige i framkant inom jämställdhetsområdet och Sveriges uttalade

ambitioner och riksdagsbundna mål är i vissa fall mer ambitiösa än Agendans delmål. Det råder stor efterfrågan på svenska erfarenheter inom jämställdhetsområdet och samtidigt är det viktigt för Sverige att dra lärdomar av andra länders lösningar och erfarenheter.

Sveriges ledarskap inom Agendan är viktigt. Att ingen lämnas utanför, i en tid av ökat motstånd och ifrågasättande kring grundläggande rättigheter och jämställdhet. Målen ska nås för alla människor, i alla delar av samhället.

“Att ingen ska lämnas utanför är en av agendans centrala principer och innebär att de som står längst utanför i dag ska prioriteras”.

För Jämställdhetsmyndigheten

.....

Generaldirektör Lena Ag

.....

Anna Collins-Falk

Föredragande/internationell utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningscheferna Lena Leed, Annika Olsson, Jane Isaksson, Maria Bång, strategisk rådgivare Niclas Järvklo, samt verksjurist Anne Terdén deltagit.